

Wojciech Jastrzębiec –
w służbie monarchii
i Kościoła

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

WOJCIECH JASTRZĘBIEC –
W SŁUŻBIE MONARCHII
I KOŚCIOŁA

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3776

50 lat
Uniwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

WOJCIECH JASTRZĘBIEC – W SŁUŻBIE MONARCHII I KOŚCIOŁA

pod redakcją

Bożeny Czwojdrak, Feliksa Kiryka i Jerzego Sperki

Redaktor serii: Historia
Sylwester Fertacz

Recenzent
Maria Koczerska

Spis treści

Wstęp (Bożena Czwojdrak, Feliks Kiryk, Jerzy Sperka)	7
BOŻENA CZWOJDRAK: Opieka czy nepotyzm – Wojciech Jastrzębiec i jego rodzina	9
JERZY SPERKA: Wojciech Jastrzębiec – faworyt króla Władysława Jagiełły	19
KAZIMIERZ PACUSKI: Wojciech Jastrzębiec jako biskup poznański na Mazowszu (1399–1412). Erygowanie kapituły kolegiackiej w Warszawie	39
SOBIESŁAW SZYBKOWSKI: Biskup poznański Wojciech Jastrzębiec jako starosta koniński	53
ADAM SZWEDA: Biskup poznański i arcybiskup gnieźnieński Wojciech Jastrzębiec w kontaktach z zakonem krzyżackim	77
ADAM KOZAK: Konsystorz poznański za pontyfikatu biskupa Wojciecha Jastrzębca w świetle najstarszych ksiąg wpisów (1404–1411)	91
MAREK A. JANICKI: „I uszkodziłeś króla i wszystkie koronę pospólstwa”. <i>Compromissum</i> w Koszycach w 1419 roku oraz proces Wojciecha Jastrzębca na zjeździe w Łęczycy w 1420 roku w świetle współczesnego łacińsko-polskiego dokumentu Mikołaja Trąby i relacji Jana Długosza	109
KRZYSZTOF OŻÓG: Biskupa Wojciecha Jastrzębca <i>paterna sollicitudo</i> o Kościół krakowski. Statuty synodalne z roku 1420	145
ELŻBIETA KNAPEK: Udział kanoników krakowskich w zarządzie diecezją za pontyfikatu Wojciecha Jastrzębca	161
MARTA CZYŻAK: Działalność duszpasterska arcybiskupa Wojciecha Jastrzębca. Ordynacja z 1426 roku dla duchowieństwa katedry gnieźnieńskiej	171
PIOTR POKORA: Pieczęcie Wojciecha Jastrzębca	189
MATEUSZ GRZĘDA: Uwagi o patronacie artystycznym Wojciecha Jastrzębca	213

Wstęp

W 2016 roku przypadła 580. rocznica śmierci Wojciecha Jastrzębca, piastującego kolejno godności: biskupa poznańskiego, krakowskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego i kanclerza Królestwa Polskiego czasów króla Władysława Jagiełły. Jubileusz stał się okazją do zorganizowania w Sandomierzu konferencji poświęconej tej wybitnej postaci. Miejsce obrad nie było przypadkowe, Sandomierz gościł już bowiem wybitnych naukowców dwukrotnie, w 2005 i 2010 roku, kiedy to dyskutowano nad postaciami biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego i arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Trąby. Konferencja poświęcona Wojciechowi Jastrzębcowi niejako zamyka tryptyk sandomierskich obrad. Jednakże w przypadku bohatera ostatniego naukowego spotkania ziemia sandomierska i samo miasto mają szczególne znaczenie, Wojciech Jastrzębiec urodził się bowiem w niedalekich od Sandomierza Łubnicach, a leżąca obok wieś Beszowa do tej pory szczyci się wspaniałym kompleksem kościelno-klasztornym (popaulińskim) jego fundacji. To tam Jastrzębiec pobierał pierwsze nauki, a upór i ambicja pozwoliły mu sięgnąć po najwyższe stanowiska duchowne i koronne, osiągnąć status jednego z najbliższych współpracowników króla Władysława Jagiełły. Tym bardziej wydało nam się naturalne, że trzecia konferencja sandomierska powinna być poświęcona właśnie postaci Wojciecha, nieodrodnego syna tej ziemi.

Organizacja konferencji spoczęła w rękach przedstawicieli Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – dr hab. Bożeny Czwojdrak i prof. dr. hab. Jerzego Sperki, oraz Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie – em. prof. dr. hab. Feliksa Kiryka i prof. dr. hab. Zdzisława Nogi.

W maju 2016 roku na nasze zaproszenie do Sandomierza przybyli naukowcy z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu i Krakowie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu

im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Podczas dwóch dni obrad – 23 i 24 maja – wygłoszono kilkanaście interesujących referatów, które wzbudziły burzliwą dyskusję. Sylwetkę Wojciecha Jastrzębca przeanalizowano pod kątem działalności kościelnej, politycznej, jego mecenatu artystycznego, przesledzono jego fundacje i najbliższe otoczenie. W trakcie obrad okazało się, że wiele zastałych do tej pory opinii na temat biskupa udało się zweryfikować i przedstawić w nowym świetle, zaprezentowano też nieznanе dotychczas aspekty jego życia. Tym bardziej cieszymy się, mogąc oddać do Państwa rąk teksty wygłoszonych referatów, oczywiście poszerzonych i wzbogaconych w stosunku do wersji konferencyjnych, które – mamy nadzieję – zainteresują nie tylko historyków i historyków sztuki, ale także miłośników ziemi sandomierskiej.

Konferencja mogła się odbyć dzięki przede wszystkim wsparciu udzielonemu przez Kurię Diecezjalną w Sandomierzu na czele z Biskupem Ordynariuszem Sandomierskim ks. dr. Krzysztofem Nitkiewiczem. Obrady toczyły się w Diecezjalnym Centrum Kultury, Edukacji i Formacji Chrześcijańskiej „Quo Vadis”. Tam też zakwaterowani byli uczestnicy konferencji, którym wszelkiej pomocy udzielił dyrektor tej placówki, ekonom diecezjalny, ks. kanonik Józef Szczepański. Wsparcia organizatorom udzielił także Burmistrz Miasta Sandomierza Marek Bronkowski. Do wszystkich kierujemy słowa serdecznej wdzięczności.

Bożena Czwojdrak, Feliks Kiryk, Jerzy Sperka

Redaktor
AGNIESZKA PLUTECKA

Redaktor techniczny i projektant okładki
MALGORZATA PLEŚNIAR

Korektor
ADRIANA SZAFORZ

Łamanie
BOGUSŁAW CHRUŚCIŃSKI

Copyright © 2018 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3523-0
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3524-7
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,25 + wklejka. Ark. wyd. 20,0.
Papier Alto 90 g, vol. 1.5 Cena 38 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin

ISSN 0208-6336
Cena 38 zł (+ VAT)

Więcej o książce

ISBN 978-83-226-3524-7

9 788322 635247